

Rekommendation från

Sodahuskommittén

Allmänna villkor för användande av Sodahuskommitténs rekommendationer framgår av rekommendation A 3

Nr D2

Utgåva 5, februari 2026

Kontroll av Sodapannor

Arbetsmiljöverkets föreskriftssamling har som omtalats på annat håll omarbetats och ersatts med ett antal nya mer sammanfattande föreskrifter, vilka trädde i kraft den 1 januari 2025.

Med Arbetsmiljöverkets föreskrift AFS 2023:11: ”Arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning, säker användning” trädde därför alltså en ny regelsamling i kraft, vilken ersätter den äldre föreskriften AFS 2017:3 ”Användning och kontroll av trycksatta anordningar”. Den gamla föreskriftens krav kvarstår i stort sett oförändrat, men ordningen på innehållet har samtidigt blivit starkt förändrad.

AFS 2023:11 är i sin tur kompletterad med en ändringsföreskrift AFS 2024:4, varför man bör hålla sig ajour med den uppdaterade (konsoliderade versionen) på Arbetsmiljöverkets hemsida. Kraven på utbildning och certifiering av pannoperatör har t.ex. förändrats.

föreskriften AFS 2001:1 ”Systematiskt arbetsmiljöarbete” har på samma sätt förts över till den nya föreskriften AFS 2023:1, ”Systematiskt arbetsmiljöarbete - grundläggande skyldigheter för dig med arbetsgivaransvar”. Här noteras två nytillkomna paragrafer, 2§ och 3§, i övrigt med paragraferna ungefär som tidigare.

Däremot återfinns den tidigare föreskriften AFS 2020:1, (tidigare AFS 2009:2) ”Arbetsplatsens utformning” i inte mindre än tre nya olika föreskrifter:

AFS 2023:3, “Projektering och byggarbetsmiljösamordning – grundläggande skyldigheter”,

AFS 2023:11, “Arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning”,

AFS 2023:12, “Utformning av arbetsplatser”,

Ikraftträdandet av de nya föreskrifterna innebär till övervägande del endast mindre förändringar i innehållet, men när det gäller de enskilda paragraferna, så har ordningen dem emellan alltså bitvis “stuvats om” i väsentlig omfattning.

Beträffande besiktningarna, eller kontrollen, som de numera alltså heter, så innebar även det tidigare systemet en större flexibilitet vad avser besiktningens periodernas längd. Det gavs också redan då en större möjlighet till att basera kontrollen och kontrollintervallen på utförd riskbedömning (ordet riskanalys är utmönstrat, men lever i viss mån kvar i en del dokument). Nya pannor, eller där dokumenterad erfarenhet saknas, får börja som tidigare med ett antal perioder om 1 år mellan de återkommande besiktningarna. Sedan dokumenterade goda erfarenheter vunnits ges sedan möjlighet till såväl längre kontrollintervall som till kontroll baserad på riskbedömning.

Utöver de rent säkerhetsmässiga föreskrifterna har tillkommit detaljerade föreskrifter om pekuniära bestraffningar för den som trotsar regelverket.

Hänvisningarna i denna Rekommendation hänför sig till den konsoliderade versionen av AFS 2023:11 där ej annat sägs.

För denna Rekommendation gäller ansvarsbegränsning enligt Rekommendation A3SE.

Hänvisningar

föreskrifter efter 1 januari 2025

AFS 2023:1, ”Systematiskt arbetsmiljöarbete - grundläggande skyldigheter för dig med arbetsgivaransvar.”

AFS 2023:3, ”Projektering och byggarbetsmiljösamordning – grundläggande skyldigheter”,

AFS 2023:11, ”Arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning”,

AFS 2023:12, ”Utformning av arbetsplatser “,

Äldre föreskrifter (numera ej längre gällande)

AFS 2017:3/(AFS 2020:10), ”Användning och kontroll av trycksatta anordningar”

AFS 2001:1/(AFS 2008:15), ”Systematiskt arbetsmiljöarbete”

AFS 2009:2/(AFS 2020:1), ”Arbetsplatsens utformning”

AFS 1982:3, ”Ensamarbete”

AFS 1999:4, ”Tryckbärande anordningar”

AFS 2002:1, ”Användning av trycksatta anordningar”

AFS 2005:2, ”Besiktning av trycksatta anordningar”

Standard, normer m.m.

SSG 5264 Processövervakning - Larmsignal och varningsindikering

SS-EN 31000 Riskhantering – principer och riktlinjer

SS-EN 31010 Riskhantering – metoder för riskbedömning

Rapporter

Skadegruppen informerar nr 97-02 (matarvattenledningar)

Innehåll

1	Rekommendationens tillämpningsområde	4
2	Några definitioner	4
3	Indelning och övervakning.....	5
4	Förutsättningar för användning.....	5
5	Allmänt om kontroll.....	6
5.1	Praktiska synpunkter	7
6	Villkor för trycksättning.....	7
7	Första kontroll	8
8	Fortlöpande tillsyn	8
8.1	Journalföring	9
8.2	Komponenter med begränsad livslängd.....	9
9	Återkommande kontroll (vid ej riskanpassad kontroll)	10
9.1	Driftprov.....	10
9.1.1	Funktionskontroll av säkerhetsutrustningen	10
9.1.2	Systemkontroll	10
9.2	In- och utvändig undersökning	11
9.3	Intervall för återkommande kontroll	11
9.3.1	Flera sammankopplade anläggningar.....	11
9.3.2	Intervall mellan driftprov	11
9.3.3	Förkortat intervall för funktionskontroll av säkerhetsutrustning	12
9.3.4	Intervall mellan in- och utvändig undersökning	12
10	Riskanpassad kontroll av trycksatta anordningars skick.....	13
10.1	Allmänt om riskanpassad kontroll	13
10.2	Förutsättningar för riskanpassad kontroll	13
10.3	Utformning av program för riskanpassad kontroll.....	14
10.4	Uppföljning av program för riskanpassad kontroll	14
10.5	Oanmälda besök hos arbetsgivaren.....	15
10.6	Återkallande av program för riskanpassad kontroll.....	15
10.7	Rapporter och intyg.....	16
11	Revisionskontroll	16
11.1	Dokumentation av utförda reparationer och ändringar	16
12	Förfallomånad	17
13	Åtgärder efter kontroll, skyltar.....	18
14	Kontrollorgan	19
14.1	Bevarande av dokument.....	19
15	Sanktionsavgifter	19
16	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	19
17	Tillämpning av denna Rekommendation	20

1 Rekommendationens tillämpningsområde

Dessa rekommendationer avser kontroll av sodapannor såväl vid nyinstallation, som vid återkommande kontroller och efter reparationer och ombyggnader (tillämpningsområde, 9 Kap. 1§, sid.71). Råden i Rekommendationen kan innehålla sådant som kan tillämpas även på andra objekt, men innebär inte för dem något tillräckligt underlag för planerande och genomförande av åtgärder.

Man skiljer i föreskriften mellan Sodapannor som tagits i drift efter föreskriftens tillkomst och äldre sodapannor, där en övergångsperiod mellan tidigare och ny tillämpning är indikerad. T.ex. får utrustningar som godkänts enligt den äldre föreskriften AFS 1999:4 även fortsättningsvis tillhandahållas på marknaden resp. tas i bruk (AFS 2023:11, 9 kap. 42§, sid. 98) (även AFS 2023:5, 3§). Likaledes gäller t.ex. bestämmelserna om ”Första kontroll” endast till vissa delar för utrustning som tillverkats enligt EU:s produktdirektiv (10 kap. 9§, sid.109), motsvarande gäller också för Revisionskontroll (10 kap. 20§, s.115).

Arbetsgivaren (företagsledningen) är ansvarig för att föreskriften tillämpas (9 kap. 5§, sid.77 resp. 10 kap. 6§, sid.107) vilket omfattar även ansvaret för underentreprenörer. Det innebär att de kontroller som föreskrivs skall vara utförda och anläggningen godkänd av ett ackrediterat kontrollorgan (10 kap. 43§, sid.125).

Utöver kravet på föreskrivna kontroller reglerar föreskriften (10 kap. 27§, sid.118) även ett antal övriga krav för användning:

- Ansvarig skall hålla sig städse informerad om förhållandena på anläggningen (9 kap. 20§, s.115 samt 10 kap. 27 – 32§ och 38 – 42§, sid.118 - 125).
- Anläggningen får inte användas vid tryck eller temperatur som överskrider eller på annat sätt avviker från de Kontrollorganet fastställt för anläggningen (10 kap. 27 – 29§, sid.118).
- Anläggningen får inte användas för annan tid än den godkänts (10 kap. 27§, sid.118).

Sodahuskommittén bedömer att drift av sodapanna skall ske med ständig övervakning och att periodisk övervakning inte kommer ifråga. I praktiken innebär detta också att det ständigt bör finnas behöriga operatörer i bakgrunden eftersom föreskriften inte berör hur man löser situationen om ansvarig operatör blir akut opasslig (10 kap. 32§ och 33§, sid. 122)

2 Några definitioner

- Kontroll Undersökning av en utrustning
- Besiktning Utmönstrat begrepp. Se ”kontroll”
- Riskanalys Utmönstrat begrepp. Se ”riskbedömning”
- Riskbedömning Begreppet används i 2023:11, men är inte definierat.
- Egenkontroll Utmönstrat begrepp. Se ”Fortlöpande tillsyn”.
- Fortlöpande tillsyn Begreppet används i 2023:11, men är inte definierat.
- Systemkontroll Se bilaga 7, 1.3§ sid 217

3 Indelning och övervakning

En Sodapanna klassas som Klass A och skall vara föremål för ständig övervakning. Periodisk övervakning av en sodapanna är inte ifråga (9 kap. 29§, sid. 88, se även 10 kap. 28§, sid. 119).

Utbildnings- och certifieringskrav för pannoperatör enligt den ursprungliga versionen av AFS 2023:11 och tidigare föreskrifter är ändrade och har nu följande lydelse:

10 kap. 30§ och 31§, sid. 120 - 121 i föreskriften (enligt ändringsföreskrift AFS 2024:4):

30§: Arbetsgivaren ska se till att pannoperatörer som övervakar en panna i klass A eller B i enlighet med 27§ och 28§ har kunskaper enligt bilaga 8. Arbetsgivaren ska dessutom se till att pannoperatörerna får de kompletterande kunskaper och färdigheter som driften av den specifika pannan kräver. Arbetsgivaren ansvarar för att kunskaperna är dokumenterade

Allmänna råd: Kunskaperna kan vara dokumenterade på flera sätt, till exempel genom:

- 1. kursintyg för relevanta kurser, eller*
- 2. intyg från arbetsgivaren som visar antingen att pannoperatören har erfarenhet av drift och övervakning av den specifika pannan, samt längden av denna erfarenhet, eller*
- 3. intyg från arbetsgivaren som visar att pannoperatören har fått praktisk och teoretisk utbildning på den specifika pannan som övervakas, samt hur denna kunskap förvärvats.*

31§: 1. En arbetsgivare som låter en pannoperatör övervaka en panna i klass A eller B, ska dokumentera uppdraget. Av dokumentationen ska det framgå uppgifter som 1. identifierar den pannoperatör som har uppdraget,

2. upplyser om vilka uppgifter som ingår i uppdraget, och

3. anger hur arbetsgivaren har säkerställt att 30§ är uppfylld. På ett gemensamt arbetsställe ska den samordningsansvariga arbetsgivaren ha rutiner för att säkerställa att den som övervakar en panna har dokumentation enligt första stycket från sina respektive arbetsgivare.

Arbetsgivaren ska även säkerställa att tillräckligt många certifierade pannoperatörer är tillgängliga för att utesluta att pannan lämnas utan behörig övervakning när den är i drift. Ständig övervakning innebär att operatören omedelbart kan nå behållaren och utan svårighet avgöra om det fortfarande är säkert att låta anordningen vara trycksatt samt vid avvikelser vidta nödvändiga åtgärder i tid (9 kap. 37§, sid. 94). Kan övervakningen inte upprätthållas så får driften av den inte fortsätta (10 kap. 32§, sid. 122).

4 Förutsättningar för användning

I föreskriften 9 kap. 6§ (sid. 78) innehåller föreskrifter om hur arbetsgivaren skall hålla sig informerad om och förebygga eventuellt förekommande risker med verksamheten.

Härutöver märks:

- Anläggningen skall ha godkänts vid kontroll och kontrollintervallets borte tidsgräns får inte ha överskridits (10 kap. 10§, sid. 110). Av Kontrollorgan fastställt högsta tryck och högsta temperatur får inte överskridas (9 kap. 28§, sid. 88)
- En riskbedömning av anläggningen och anläggningens användning skall vara utförd och ligga till grund för beviljande av driftstillstånd (9 kap. 6§, sid.78). Arbetsgivaren skall

härvid överväga vilka omständigheter, som kan medföra arbetsskada eller annan fara (AFS 2023:1, 11§, AFS 2023:11, 9 kap. 7§, s.78).

- Riskbedömningen skall härvid ta hänsyn till anläggningens ålder, kondition och andra livslängdsbegränsande faktorer. Den ska även väga in övriga erfarenheter, såväl från den egna, som från andra liknande anläggningar, tex. efter utförda reparationer eller ändringar, tidigare olyckor och tillbud, anmärkningar i kontrollrapporter (9 kap.6§, sid.78).
- Risk för frysning om lokalen står ouppvärmad bör beaktas (9 kap. 8§, s.79).
- Riskbedömningen skall redovisas skriftligen. Inträffar skada eller olycksfall som påverkar riskbedömningens slutsatser eller innehåll skall händelsen utredas och de åtgärder vidtas som härvid kan bli aktuella (AFS 2023:1, 12§ och 13§).
- Riskbedömningen skall följas upp regelbundet, vilket kan ske t.ex. genom daglig tillsyn och genom återkommande skyddsronder (9 kap. 9§, sid. 79).
- Upptäckta eller konstaterade risker skall ofördröjligen åtgärdas (9 kap. 9§, pkt 1-6, s.79 samt 9 kap. 38§, sid. 95).
- Upptäckta risker och vidtagna åtgärder skall dessutom dokumenteras. Personal, såväl egen som utomstående, skall hållas väl informerad om aktuella risker (9 kap. 38§, s. 95).
- Även tryckbärande anordningar som inte är direkt besiktningspliktiga bör beaktas även om de är i klass B, t.ex. alla rörledningar direkt anslutna till pannkroppen.
- Arbetsgivaren skall utse en person som ansvarar för och samordnar kontroll- (d.v.s. tidigare benämnt besiktnings-) och underhållsåtgärder, så att föreskrivna krav enligt föreskrifterna innehålls, (9 kap. 12§, sid. 81 samt 38§, s. 95).
- Arbetsgivaren skall upprätta en skriftlig förteckning över samtliga trycksatta anordningar av såväl klass A som B på arbetsstället. Utöver själva tryckkärlet kan det gälla andra trycksatta kärl och rörledningar, som Dolezalkylare och liknande samt t.ex. matarvattenledningar och matarvattentank eller trycksatta lutcisterner eller ångledningar för överhettad ånga (9 kap. 36§, s. 94).
- Anordningar med begränsad livslängd, t.ex. genom korrosion, utmattning eller krypning, skall regelbundet tillses och eventuella upptäckter eller åtgärder journalföras (9 kap. 39§, sid. 96).

5 Allmänt om kontroll

Kontrollorganens kontroll av en trycksatt utrustning omfattar åtgärderna:

- Första kontroll
- Återkommande kontroll: driftprov, in- och utvändig undersökning,
- Fortlöpande tillsyn
- Revisionskontroll, tryckkontroll
- Åtgärder efter kontroll
- Återkommande kontroll enligt schema kan ersättas med riskanpassad kontroll

5.1 Praktiska synpunkter

En första förutsättning är att anläggningen är tillgänglig, att nödvändiga ställningar finns på plats, att skyddsstaket är inlagt och att besiktningsmannen har registrerat sin närvaro till ansvarig operatör i kontrollrummet.

Slutna utrymmen skall vara kontrollerade på dräglig temperatur, atmosfärssammansättning, nödvändig renhet, säkerhet mot fallande föremål eller fallande beläggningar. Nödvändig belysning skall finnas anordnad eller tillgänglig. Instigningsluckor skall kunna blockeras i öppet läge.

Öppna stegar eller gångvägar mellan ställningsplan skall ha ryggskydd eller motsvarande och vara lätt tillgängliga. Instigningsluckor högre än ½ meter ovan gångplan skall ha anordnats för att lättare kunna åla sig in i pannan. Notera AFS 2023:2 om ensamarbete i den mån besiktningsmannen inte har medhjälpare med sig.

Utrustning och instruktioner skall finnas för att kunna hantera akuta sjukdomsfall, t.ex. fallskador, som kan uppträda i samband med vistelsen i eldstaden.

Besiktningsmannen skall ha tillgång till och använda för tillfället rekommenderad skyddsutrustning, som hjälm, visir, säkerhetslina m.m. alltefter uppkommande behov.

Utrustning som förvaras i fickor skall vara säkrad i sådana fall som t.ex. i ångdomen, när det finns oskyddade fallrör.

Syror, t.ex. för metallografisk provberedning, får inte införas i pannan utan att samtliga i pannan berörda personer bär ett fullgott skydd mot svavelväteutveckling. Syror utgör ett faromoment även i övriga utrymmen i sodahuset och måste behandlas med största försiktighet, t.ex. vid kemisk rengöring.

Vad ovan sägs gäller i tillämpliga delar även annan personal som tjänstgör i sodahuset.

6 Villkor för trycksättning

Innan en ny eller omgjord/reparerad anläggning har färdigställts för att tas i bruk och genomgå första kontroll eller revisionskontroll får den inte trycksättas annat än vad Kontrollorganet bedömer vara lämpligt för tryckkontroll, provdrift, intrimning eller liknande (10 kap. 7§, sid. 108).

Vidtagna ändringar och reparationer skall vara dokumenterade och åtföljas av föreskrivna kontrollintyg, t.ex. avseende konstruktion och konstruktionsberäkningar, flödesschema, säkerhetsutrustning eller tillverkningsåtgärder, som svetsning eller liknande enligt AFS 2023:5 (d.v.s. PED). Riskbedömning över aktuella ändringar eller tillägg skall vara utförd och dokumenterad (AFS 2023:1, 11§). I förekommande fall skall tryckkontroll vara utförd och dokumenterad. Säkerhetsutrustningen skall vara i gott skick. Tillämpliga tillverknings- och användningsinstruktioner skall finnas (AFS 2023:9, 6 kap. 4§ och 5§; AFS 2023:11, 9 kap. 40 – 42§, sid. 97 – 98).

Anläggning som täcks av en försäkran om överensstämmelse med Tryckkärlsdirektivet anses uppfylla kraven och omfattas inte av kravet på första kontroll (10 kap. 9§, sid. 107).

7 Första kontroll

Kontroll som görs innan utrustningen trycksätts för första gången. Som ett led i den första kontrollen kan göras tryckkontroll, driftprov eller liknande innan den godkänts om kontrollorganet anser att vara lämpligt (10 kap. 9§, sid. 109).

Första kontroll kan också indiceras av sammankoppling mellan trycksatta anordningar eller om utrustning flyttats och fått ny placering.

Kontrollorganet gör vid den första kontrollen en bedömning av utrustningens utförande och allmänna lämplighet för sitt ändamål och kontrollerar att tillverkningsunderlaget i form av ritningar, kontrollrapporter, svetslicenser m.m. uppfyller ställda krav. Anläggningen skall medge nödvändiga förutsättningar för tillträde och åtkomlighet och vara placerad så att den inte utgör en potentiell risk för omgivningen, såväl vid ordinarie drift som vid extraordinära tillfällen.

Till det senare hör utrymningsmöjligheter och nödutgångar, men även t.ex. utblåsningsrörens placering och robusthet vid snabbtömning eller om säkerhetsventilen öppnar. Andra förhållanden är bl.a. risken för frysning eller eventuell förekomst av oskyddade heta ytor.

Det skall finnas drifts- och säkerhetsinstruktioner såväl för uppstart, ordinarie drift som för förutsebara driftsavvikelser.

Första kontroll underlättas om Kontrollorganet ges möjlighet att följa tillverkningen medan den pågår istället för att mötas av en nyckelfärdig anläggning.

Då anläggningen vanligen åtföljts av ett Intyg om Överensstämmelse enligt Tryckutrustningsdirektivet inskränker sig Kontrollorganets insatser vid första kontroll till att bedöma anläggningens placering och lämplighet, medan tillverkningsunderlaget täcks av Intyget om Överensstämmelse.

8 Fortlöpande tillsyn

Det skall finnas dokumenterade rutiner för tillämplig fortlöpande tillsyn av sodapannan inklusive dess säkerhetsutrustning (9 kap. 9§, avsnitt 1-6, sid. 79; 9 kap.13§ sid. 81 och 38-39§ sid. 95 - 96 resp. 10 kap. 38§, sid. 124). Arbetsgivaren ska ge en enskild person uppgiften att ansvara för att den fortlöpande tillsynen genomförs och dokumenteras. Denne ska minst en gång per år utvärdera och vid behov revidera rutinerna för fortlöpande tillsyn.

Arbetsgivaren skall mellan kontrolltillfällena hålla anläggningen i gott skick och snarast åtgärda avvikelser som kan ha betydelse för säkerheten, t.ex. brister i kontroll-, regler- eller övervakningsutrustning. Regelbunden rondering i pannhuset med föreskrivna kontrollpunkter bör arrangeras och ingå i personalens arbetsbeskrivning. Dagbok bör föras där alla avvikelser noteras och där det noteras när de blivit åtgärdade. Riskbedömningen kan tjäna som underlag för vilka kontrollpunkter som behöver särskilt beaktas. Eventuellt uppträdande läckage i tryckkärlet eller misstanke om läckage måste omedelbart medföra åtgärder.

Övrig utrustning skall hållas i gott skick alltefter behov, ett exempel är sotningsutrustningen, där felfunktioner kan smyga sig in och med tiden ge upphov till sekundärskador.

Vibrationer, missljud, olje- eller lutläckage, deformationer, värmeläckage eller liknande i utrustningen bör uppmärksammas och i den mån de kan leda till skador bör de utredas och åtgärdas i god tid. Anläggningen bör hållas i gott skick vad avser framkomlighet, renlighet m.m, så att dess status kan överblickas, men också så att framkomligheten i anläggningen inte åsidosätts. Nödutgångar får inte blockeras.

Brandtillbud skall förebyggas genom att bl.a. ge akt på oljeläckage eller ansamlingar av brandfarligt material. Olja som tränger in i isoleringen till pannväggen utgör en särskild risk.

8.1 Journalföring

Dagbok skall föras över inträffade händelser och anmärkningar samt över relevanta driftsparametrar (9 kap. 39§, sid. 96).

Uppföljning och utvärdering av kontrollrapporter och där föreskrivna åtgärder bör också dokumenteras och arkiveras. Åtgärder som vidtas på grund av att en komponent har skadats eller på annat sätt försämrats ska dokumenteras i en avvikelserapport.

Avvikelse rapporten ska beskriva (9 kap. 13§, sid. 81):

- skadan eller försämringen,
- genom vilken iakttagelse skadan eller försämringen har upptäckts,
- datum för iakttagelsen,
- vilken åtgärd som behövs,
- orsaken till det som iakttagits, om den inte är uppenbar, och
- datum då åtgärd vidtogs.

Av avvikelserapporten ska det framgå vem som har gjort rapporten.

8.2 Komponenter med begränsad livslängd

Om den begränsade livslängden för en komponent har uppnåtts enligt de givna förutsättningarna, så får den fortsättningsvis bara användas om Kontrollorganet bedömer det styrkt genom en riskbedömning att anordningen i verkligheten har en längre användbar livslängd än som förutsetts från början (9 kap. 39§, sid. 96).

Dessutom gäller att i de fall där man har ångtemperaturer vid eller över 480°C bör särskild timdagbok föras över utgående ångtemperatur och över panntrycket, så att man kan utvärdera den krypskada som successivt ackumuleras och som kan avgöra när en högtemperaturutrustnings livslängd är utlupen.

I den mån anläggningen är utsatt för utmattningspåkänningar bör journal föras över driftsstillestånd eller motsvarande som kan ge upphov till termisk utmattning.

Uppföljningen av driftsparametrar sker lämpligen via det datoriserade övervakningssystemet.

Exempel på information som tillverkaren ofta lämnar i bruksanvisningen angående en anordnings livslängd är:

- för krypning: antalet driftstimmar vid specificerade temperaturer,
- för utmattning: antalet cykler vid specificerade trycknivåer, eller
- för allmän korrosion: vägg tjocklek.

9 Återkommande kontroll (vid ej riskanpassad kontroll)

Den återkommande kontrollen kan utföras antingen enligt ”ordinarie” schema (se avsnitt 9.3 resp. avsnitt 12 nedan), eller enligt särskilt program för riskanpassad kontroll.

I det förstnämnda fallet består den återkommande kontrollen dels av driftprov och dels av en in- och utvändig undersökning. Driftprovet i sig består sedan av de bägge delmomenten funktionskontroll av säkerhetsutrustningen och systemkontroll. Återkommande kontroll beskrivs i Författningens bilaga 7, sid. 217 ff.

9.1 Driftprov

Driftprov består av funktionskontroll av säkerhetsutrustningen och systemkontroll. Kontroll i form av in- och utvändig undersökning ingår inte i begreppet driftprov, utan den kontrollen görs enligt ett särskilt schema. (bilaga 7, pkt. 1.1, sid 217)

9.1.1 Funktionskontroll av säkerhetsutrustningen

Vid funktionskontroll av säkerhetsutrustningen skall Kontrollorganet kontrollera att säkerhetsutrustning som fanns vid föregående kontroll dels att den finns kvar och dels att den fungerar utan anmärkning. Kontrollorganet skall härvid också kontrollera dess skick, så att den inte påverkats negativt av t.ex. invändig korrosion, korrosionsprodukter eller saltbeläggningar eller annan materialpåverkan som kan påverka dess säkerhet eller dess funktion. (bilaga 7, pkt. 1.2, sid. 217)

9.1.2 Systemkontroll

Systemkontrollerna ska ligga till grund för bedömningen av om anordningen kan användas på ett säkert sätt tillsammans med andra trycksatta anordningar eller maskiner som den påverkar eller påverkas av. (bilaga 7, pkt. 1.3, sid. 217)

Kontrollorganet skall kontrollera om

- den trycksatta anordningen påverkats av vibrationer, utmattningslaster eller andra skadliga belastningar och vilka man inte tagit hänsyn till i samband med att den togs i bruk.
- det förekommer läckage som har betydelse för säkerheten
- det uppstått omständigheter som kräver att man gör revisionskontroll

Vid kontrollen skall Kontrollorganet ta hänsyn till brister som dokumenterats vid arbetsgivarens fortlöpande tillsyn.

I de fall driftprovet inte utförs i kombination med en in- och utvändig undersökning kan kontrollorganet göra systemkontrollen genom att granska rutinerna för och dokumentationen av den fortlöpande tillsynen, förutsatt att den är tillräcklig för att göra bedömningen av om anläggningen uppfyller ställda krav i de bestämmelser den kontrollerats emot och att den även i övrigt är säker att använda för det av Arbetsgivaren avsedda ändamålet (bilaga 7, pkt. 1.3, sid. 217)

9.2 In- och utvändig undersökning

Kontrollorganet skall utföra in- och utvändig undersökning i den omfattning som krävs för att bedöma om slitage, skador eller andra omständigheter gör att det inte längre är säkert att låta den trycksatta anordningen vara trycksatt (Bilaga 1, pkt.2.1, s.220).

Beroende på förutsättningarna kan ”den omfattning som krävs” innebör okulär bedömning, oförstörande provning, ett inspektionsprogram, mätningar eller andra dokumenterade iakttagelser från användningen.

Vid undersökning av rörledningar är ”den omfattning som krävs” normalt endast utvändig undersökning av högt påkända delar, expansionsanordningar och rörstöd samt delar där korrosion, nötning, sprickor eller andra felaktigheter kan misstänkas kunna uppstå.

Beträffande framförallt huvudångledningen bör även en bedömning av eventuell materialkrypning och följdskador av materialkrypning vid hög temperatur övervägas.

Ledningar dragna i slutet (skyddad) kulvert undersöks normalt enbart i den utsträckning de är åtkomliga (10 kap. 5§, sid. 106).

9.3 Intervall för återkommande kontroll

9.3.1 Flera sammankopplade anläggningar

Funktionskontroll av säkerhetsutrustning som utförts vid driftprov av en viss trycksatt anordning, får tillgodoräknas vid driftprovet av en annan trycksatt anordning som driftprovats under den första trycksatta anordningens intervall.

9.3.2 Intervall mellan driftprov

Grundintervallet mellan driftprov är för en sodapanna 2 år (bilaga 1, pkt. 1.4, sid. 218). Sodapannan räknas som ”övrigt tryckkärl”. För ångledningen är grundintervallet 4 år.

Om kontrollorganet har konstaterat att eventuell säkerhetsutrustning fungerade utan åtgärd vid de två föregående driftproven, samt bedömer att systemkontrollen gått att ersätta med granskning av arbetsgivarens rutiner för och dokumentationen av den fortlöpande tillsynen, kan kontrollorganet medge en förlängning av intervallet.

Det maximala intervallet mellan driftprov är 4 år.

Om kontrollorganet vid nästa driftprov bedömer att det inte längre finns förutsättningar för förlängt intervall så ska grundintervallet åter tillämpas (se nedan, bilaga 7, pkt. 1.4.3, sid. 220).

Om kontrollorganet har konstaterat att eventuell säkerhetsutrustning fungerade utan åtgärd vid de två föregående driftproven, samt bedömer att systemkontrollen gått att ersätta med granskning av arbetsgivarens rutiner för och dokumentationen av den fortlöpande tillsynen, kan kontrollorganet medge en förlängning av intervallet (bilaga 7, pkt. 1.4.2, s.220).

Om arbetsgivaren byter ut säkerhetsutrustningen efter det senaste driftprovet så ska den utbytta säkerhetsutrustningen antingen funktionskontrollernas av ett kontrollorgan direkt efter

bytet, eller bevaras för att funktionskontrolleras vid nästa återkommande kontroll, för att det förlängda intervallet fortfarande ska gälla (bilaga 7, pkt. 1.4.2, sid. 220).

Säkerhetsutrustning som är gemensam för flera utrustningar förutsätts provas enligt det för dem gällande kortaste intervallet (bilaga 7, pkt. 1.2, s. 217).

9.3.3 Förkortat intervall för funktionskontroll av säkerhetsutrustning

Om kontrollorganet vid driftprov konstaterar att eventuell säkerhetsutrustning inte fungerar utan åtgärd, ska intervallet till nästkommande funktionsprov av säkerhetsutrustning sänkas till 1 år för sodapanna. Om bedömningen vid nästkommande kontroll är att säkerhetsutrustningen fungerar utan åtgärd ska grundintervallet åter gälla för utrustningen (bilaga 7, pkt 1.4.3, sid. 220).

9.3.4 Intervall mellan in- och utvändiga undersökning

Den in- och utvändiga undersökningen kan delas upp så att den utvändiga undersökningen görs oftare, förutsatt att undersökningarna var för sig följer de för dem föreskrivna intervallen. Ett grundintervall om fyra år enligt bilaga 7, pkt. 2.2.2 (sid. 221) är inte aktuellt för sodapannor. För sodapannor gäller att intervallet mellan in- och utvändiga är ett år så länge anläggningen inte kvalificerat sig för längre tid mellan undersökningarna. Ett undersökningsintervall om två år kan bli aktuellt om antingen (bilaga 7, pkt. 2.2.3, sid. 221):

- det utförts minst två på varandra följande undersökningar med ett intervall om 1 år dem emellan, eller
- den senaste undersökningen är baserad på ett tidigare medgivet tvåårigt intervall.

Dessutom ska kontrollorganet bedöma att:

- slitage eller skador som upptäckts vid den senaste in- och utvändiga
- undersökningen inte är sådana att det har krävts reparation eller annan åtgärd,
- det är mer än tre år fram till dess att korrosion, erosion eller andra
- skador kommer att kräva åtgärd,
- arbetsgivaren har visat att den återstående livslängden är mer än tre år

och

- arbetsgivaren har visat i sin riskbedömning enligt 9 kap. 6§. (sid. 78) att driftsbetingelserna är säkra fram till nästa kontroll.

Framkommer anmärkningar kan Kontrollorganet förordna att intervallet mellan undersökningarna sänks till 1 år om (bilaga 7, pkt. 2.2.4, sid. 222):

- kontrollorganet bedömer att skicket är sådant att den fortfarande är säker att använda i ett år
- och
- arbetsgivaren i sin riskbedömning visat att den fortfarande är säker att använda i minst ett år.

Om anläggningen inte beräknas vara säker för ett års drift kan kontrollorganet medge sex månaders besiktningintervall (bilaga 7, pkt. 2.2.5, sid. 222).

Längre intervall mellan besiktningarna än 2 år (bilaga 7, pkt 2.2.6 m. fl., sid 223) anses inte vara aktuella för sodapannor.

10 Riskanpassad kontroll av trycksatta anordningars skick

Riskanpassad kontroll innebär att kontrollintervallen ersätts med behovsanpassade förfallomånader baserade på anläggningsägarens riskbedömning.

10.1 Allmänt om riskanpassad kontroll

Om en arbetsgivare tillämpar ett program för riskanpassad kontroll av trycksatta anordningars skick som bedömts av ett kontrollorgan i enlighet med 10 kap.§ 11 - 19 (sid. 80 - 83) får förfallomånaden för nästkommande kontroll med in- och utvändig undersökning bedömas utan tillämpning av föreskriftens bilaga 7 (Återkommande kontroll, sid. 217ff.).

En förutsättning för programmets tillämpning är att ett kontrollorgan har bedömt att programmet ger minst samma säkerhet som om bilaga 1 tillämpats. Programmet ska omfatta en sammanfogad grupp av trycksatta anordningar och dessa anordningar ska användas med samma tryck, temperatur, fluid och andra driftsbetingelser.

Programmet kan dock upprättas för enstaka anordningar i en sammanfogad grupp om arbetsgivaren bedömer att avställning av anordningen för in- och utvändig undersökning medför synnerliga olägenheter.

10.2 Förutsättningar för riskanpassad kontroll

Innan ett program för riskanpassad kontroll upprättas ska de trycksatta anordningar i klass A och B som ingår i programmet åtminstone ha genomgått en in- och utvändig undersökning vid en återkommande kontroll, d.v.s. efter minst ett första grundintervall (för sodapanna som hör till klass A är det nominellt 2 års drift), (10 kap. 12§, sid. 111).

En anordning kan dock omfattas av ett program utan att en invändig undersökning enligt första stycket är genomförd om arbetsgivaren bedömer att sådan undersökning av anordningen medför synnerliga olägenheter.

Dessutom ska det antingen finnas en bedömning av ett kontrollorgan att

- det finns metoder som vid specificerade driftbetingelser ger samma säkerhet som att utföra in- och utvändig undersökning enligt 10 kap. 10§, sid. 110,

eller

- det är bevisat att anordningens innehåll inte är skadligt för det material som den är tillverkad av och att ingen annan skademekanism rimligen är förutsebar.

De metoder som avses i detta avsnitt (10.2 om föreskriftens 10 kap. 12§, sid. 111) är huvudsakligen sådana som

- är baserade på standardiserade förfaranden som åberopas i erkända produktstandarder, eller liknande regler för kontroll av aktuella anordningstyper och för vilka det ställs likartade kvalitetskrav

eller

- har använts under lång tid, med dokumenterad erfarenhet av deras detekterings- och diskrimineringsförmåga, och som har en praktisk tillämpning som är preciserad i tekniska instruktioner eller provningsprocedurer, vilka innehåller nödvändiga kalibrerings- och handhavandebeskrivningar samt tillhörande metod- och teknikbaserade acceptansstandarder.

10.3 Utformning av program för riskanpassad kontroll.

Program för riskanpassad kontroll ska tas fram skriftligt av arbetsgivaren (10 kap. 13§, sid 112). Dokumentet ska identifiera de trycksatta anordningar som omfattas av programmet och innehålla uppgifter om:

- de driftsförutsättningar som programmet baserats på,
- erfarenheter från användning,
- bedömningar och provrapporter från tidigare kontroller,
- intervall för kontrollorganets återkommande kontroll av de trycksatta
- anordningar som omfattas av programmet,
- uppgifter om de metoder som programmet förutsätter och kraven på de personer som utför den tillsyn som anges i programmet
- samt den utökade riskbedömning avseende skicket hos som tagits fram i enlighet med 9 kap. 6§ (Allmänna krav på användning, sid. 78), och som här ska omfatta analyser av konsekvenser och skademekanismer som gör det möjligt att avgöra intervall utan att tillämpa föreskriftens bilaga 7 om schemalagd återkommande kontroll (sid. 217ff.)

Det ska också framgå hur programmet ökar omfattningen av den fortlöpande tillsynen i förhållande till vad som skulle ha motiverats om återkommande kontroll istället utförts enligt intervallen i föreskriftens bilaga 7.

Standarder som utfärdats av ISO/CEN eller andra internationella branschstandarder för riskinformerad in- och utvändig undersökning bör beaktas vid utformningen av ett program för trycksatta anordningars skick.

Exempel på sådana ”skademekanismer” som bör beaktas är korrosion, erosion, materialkrypning, termiskt betingade deformationer och utmattningssprickning.

10.4 Uppföljning av program för riskanpassad kontroll

Ett program för riskanpassad kontroll enligt 10 kap. 11§ (sid. 121) ska kontinuerligt utvecklas utifrån det som framkommer vid användningen, den fortlöpande tillsynen och kontrollerna (10 kap. 14§, sid. 113).

Arbetsgivaren ska undersöka och vid behov revidera programmet när:

- revisionskontroll eller första kontroll har utförts,
- programmet inte längre är aktuellt på grund av nya kunskaper om liknande anordningar,

eller

- uppgifterna i 10 kap. 13§ första stycket 1–6 (sid. 112) har ändrats.

Efter en revidering enligt andra stycket eller när sex år gått sedan den senaste bedömningen enligt 10 Kap. 11§ (sid 111), första stycket, gjordes ska kontrollorganet göra en bedömning av om programmet fortfarande ger samma säkerhet som om in- och utvändig undersökning hade utförts i enlighet med bilaga 7.

Ett kontrollorgan som bedömt att en arbetsgivares program enligt 11§ första stycket (d.v.s. program för första kontroll resp. revisionskontroll) ger samma säkerhet som om in- och utvändig undersökning hade utförts enligt föreskriftens bilaga 7, ska besöka arbetsgivaren två gånger per år för att försäkra sig om att arbetsgivaren upprätthåller och tillämpar programmet. Efter varje besök ska kontrollorganet lämna en rapport till arbetsgivaren som visar att förutsättningarna som låg till grund för den föregående bedömningen av programmet fortfarande är uppfyllda (10 kap. 15§, sid. 115).

10.5 Oanmälda besök hos arbetsgivaren

Kontrollorganet kan göra oanmälda besök hos arbetsgivaren utöver besöken som nämns i 10 kap. 15§, sid. 113, se avsnitt 10.4. Nödvändigheten av dessa besök och deras frekvens ska följa ett besökskontrollsystem som handhas av kontrollorganet (10 kap. 14§, sid. 110). Vid utformningen av besökskontrollsystemet ska kontrollorganet särskilt ta hänsyn till följande faktorer:

- Resultaten av tidigare kontroller enligt 10 kap. 11§ och 14§ tredje stycket (d.v.s. Riskanpassad kontroll s.111 - 113) samt resultaten av tidigare besök.
- Behov av att följa upp åtgärder som föranletts av arbetsgivarens fortlöpande
- tillsyn enligt 10 kap. 13§ tredje stycket, sid. 110 (d.v.s bedömningar och provrapporter från tidigare kontroller, se pkt. 13.3)
- Om det finns speciella villkor som är knutna till programmet.
- Betydelsefulla förändringar i arbetsgivarens organisation som kan påverka programmet.

I samband med oanmälda besök får kontrollorganet vid behov utföra eller låta utföra provningar för att kontrollera att programmet fungerar tillfredsställande. Kontrollorganet ska lämna en rapport till arbetsgivaren och en provningsrapport om provning har utförts (10 kap. 16§, sid. 114).

10.6 Återkallande av program för riskanpassad kontroll

Om kontrollorganet inte bereds möjlighet att göra besök i enlighet med Avsnitt 10.5 får anordningen inte vara trycksatt innan kontroll med in- och utvändig undersökning utförs i enlighet med bilaga 7. (10 kap. 18§, sid 114). Kontrollorgan som inte bereds möjlighet att göra besök vid riskanpassad kontroll enligt 10 kap. 15–16§ (sid. 114) ska meddela Arbetsmiljöverket detta.

Om ett kontrollorgan efter ett besök eller en kontroll, eller Arbetsmiljöverket efter tillsyn, bedömer att en arbetsgivares program för riskanpassad kontroll av trycksatta anordningars skick inte längre ger samma säkerhet som om in- och utvändig undersökning hade utförts enligt bilaga 7 ska arbetsgivaren se till att återkommande kontroll med in- och utvändig undersökning enligt bilaga 1 utförs inom sex månader. Sedan ska intervallet för in- och utvändig undersökning bedömas utifrån kraven i föreskriftens bilaga 1 om återkommande besiktning (10 kap. 18§, sid. 114).

10.7 Rapporter och intyg

Ett kontrollorgan som bedömt att ett program för trycksatta anordningars skick uppfyller avsnitt 10.3 och 10.4 ska lämna en rapport till arbetsgivaren samt för varje anordning som ingår i programmet utfärda ett intyg enligt 10 kap. 25§ (sid. 118) där intervallet för nästkommande in- och utvändigt undersökning anges.

Kontrollorganet ska meddela Arbetsmiljöverket vilka anordningar som omfattas av program för riskanpassad kontroll av trycksatta anordningars skick (10 kap. 19§, sid. 115).

11 Revisionskontroll

Sodapanna eller komponent i sodapanna ska genomgå en revisionskontroll när de väsentligen har reparerats eller ändrats (10 kap. 20§, sid. 115)

eller

- har utsatts för sådana risker att de kan ha skadats,
- ska vara trycksatt med väsentligt ändrade driftsförhållanden,

eller

- ska vara trycksatt efter det att journalen i 9 kap. 39§ (sid. 96) visar att komponentens återstående livslängd är förbrukad.

En revisionskontroll behöver här inte utföras om ett kontrollorgan bedömer att omständigheterna har en obetydlig påverkan på anordningens hållfasthet.

För att göra bedömningen om omständigheterna nödvändiggör en revisionskontroll är det ofta nödvändigt att kontrollorganet får möjlighet att undersöka anordningen innan åtgärden eller reparationen utförs. Exempel på sådant som kan vara en väsentlig reparation, eller ändring är byte av eller svetsarbete i tryckbärande delar eller annat utbyte av skadade tryckbärande delar där det nya materialet sammanfogas med den trycksatta anordningen.

Exempel på ”sådana risker” som medför att en trycksatt anordning kan ha skadats är att den har stått avställd utan korrosionshindrandeåtgärder, eller att den har utsatts för tryck- eller temperaturnivåer som avviker från de värden som avsetts av tillverkaren.

Vid revisionskontroll ska kontrollorganet kontrollera om anordningen efter åtgärden fortfarande är lämplig för sitt ändamål och att dokumentationen av vidtagna åtgärder uppfyller ställda krav i AFS 2023:9, 6 kap. 5§ resp. AFS 2023:11, 9 kap. 40 - 41§, sid. 97-98).

För att göra kontrollen är det ofta nödvändigt att kontrollorganet även innan arbetsgivarens åtgärder får möjlighet att undersöka anordningen.

Om arbetsgivaren kan visa att en reparation eller ändring har utförts som ett led i tillverkningen enligt de väsentliga säkerhetskraven i något av Europeiska unionens produktdirektiv behöver ingen revisionskontroll utföras (10 kap. 20§, sid. 113).

11.1 Dokumentation av utförda reparationer och ändringar

Den som utför eller låter utföra en väsentlig reparation eller ändring av en trycksatt komponent eller installerar en sådan komponent genom sammanfogning till annat trycksatt system, ska se till att det upprättas en dokumentation för åtgärden (AFS 2023:9, 9 kap. 40 -41§ respektive AFS 2023:11, 9 kap. 41§, sid. 97).

Dokumentationen ska omfatta

- konstruktions- och tillverkningsritningar samt flödesschema för åtgärden tillsammans med de beskrivningar och förklaringar som behövs för att förstå ritningarna och flödesschemat,
 - de metoder som använts för att utföra förband som gör att anordningarna bara går att ta isär med förstörande metoder,
 - den skriftligt upprättade riskbedömningen enligt 9 kap. 6§ (sid. 78) som visar att arbetsgivaren beaktat alla de för säkerheten relevanta avvikelser och händelser som rimligen går att förutse som en följd av åtgärden,
 - beräkningar som visar att säkerhetsutrustning som valts är tillräcklig,
- samt
- eventuella konstruktionsberäkningar för åtgärden.

Dokumentation av åtgärden ska, i förekommande fall, visa:

- att sådana förband som gör att anordningarna bara går att ta isär med förstörande metoder utförs på samma sätt som om förbandet utförts vid tillverkning enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2023:5) om tryckbärande anordningar bilaga 1, punkt 3.1.2 (s.35) om permanenta förband,
- att personalen som utför förband enligt punkt 1 eller den oförstörande provningen av förbandet är kvalificerad eller godkänd för att utföra motsvarande åtgärder enligt AFS 2023:5, bilaga 1, punkt 3.1.2 eller 3.1.3,
- att eventuell värmebehandling utförs på samma sätt som om värmebehandlingen hade utförts vid tillverkning enligt AFS 2023:5 bilaga 1, punkt 3.1.4 och att värmebehandlingen utförs vid ett lämpligt skede av åtgärden i de fall som materialets egenskaper kan påverkas i sådan utsträckning att det påverkar anordningens säkerhet,
- att tryckkontroll utförts efter åtgärden,
- att det finns nödvändig säkerhetsutrustning som fungerar
- att eventuella instruktioner i bruksanvisningen för åtgärden har följts såvida inte instruktionerna avviker från vad som nämnts ovan.

Den dokumentation som upprättas för åtgärden enligt ovan ska i huvudsak visa överensstämmelse med de väsentliga säkerhetskrav som skulle gälla enligt de Europeiska unionens produktdirektiv eller enligt motsvarande regler för konstruktion och tillverkning om anordningen hade satts på marknaden eller tagits i bruk vid den tidpunkt då åtgärden utfördes. Vid sammanfogningar, reparationer och ändringar kan relevanta ISO/CEN-standarder och IEC/CENELEC-standarder fungera som vägledning.

Om det inte är möjligt eller lämpligt att tillämpa ovan uppräknade säkerhetskrav ska det tydligt framgå av dokumentationens riskbedömning vilka tekniska lösningar som istället är lämpliga för att anordningen ska vara säker att trycksätta efter åtgärden.

Exempel på när ”motsvarande regler” finns är när anordning inte tillverkats och konstruerats enligt väsentligt säkerhetskrav i något av Europeiska unionens produktdirektiv vid tidpunkten för åtgärden.

12 Förfallomånad

Återkommande kontroll ska utföras inom den tidsperiod som bestämts av Kontrollorganet (10 kap. 26§, sid.118)

Kontrollen får utföras tidigast sex månader före eller fem månader efter den tillämpliga förfallomånaden.

I de fall då intervallet fram till nästa återkommande kontroll är satt till sex månader ska nästa kontroll vara utförd innan förfallomånaden löpt ut.

Arbetsgivaren kan begära ändring av förfallomånaden att infalla tidigare, vilket då blir den nya förfallomånaden.

De år då såväl in- och utvändigt undersökning som driftprov ska utföras ska förfallomånad för nästa kontroll markeras på skylten först när bägge dessa kontroller är utförda.

13 Åtgärder efter kontroll, skyltar.

Efter en kontroll ska kontrollorganet bedöma om den kontrollerade anordningen uppfyller ställda krav i bestämmelserna som den har kontrollerats mot och i övrigt är säker att använda för det av arbetsgivaren avsedda ändamålet (10 kap. 23§, sid. 118).

För anordningar som uppfyller ställda krav ska kontrollorganet därefter bedöma högsta respektive lägsta tryck, i bar, och temperatur, i °C, med hänsyn till säkerheten vid den avsedda användningen. Kontrollorganet ska även bedöma en förfallomånad för nästa återkommande kontroll (enligt 10 kap. 10§ sid. 110 eller 10 kap. 19§, sid. 115).

För en behållare som kontrollorganet bedömt uppfyller ställda krav ska kontrollorganet utfärda en skylt eller uppdatera informationen på en existerande skylt (10 kap. 24§, sid. 117). På skylten ska det finnas lättförståeliga och tydliga uppgifter om anordningens identitet, t.ex

- dess tillverkningsnummer eller registreringsnummer
- förfallomånad för nästa återkommande kontroll angiven med månad och år,
- kontrollorganets märke,
- högsta respektive lägsta tryck och temperatur som anordningen får trycksättas vid, och
- markering att anordningen är kontrollerad och har bedömts uppfylla kraven i dessa föreskrifter.

Arbetsgivaren ska se till att den senast utfärdade skylten finns fast anbringad invid sodapannan i anslutning till tillverkarens motsvarande skylt.

Efter en kontroll eller en bedömning enligt 10 kap. 19§ (sid. 115) första stycket ska kontrollorganet utfärda ett intyg om att kontrollen gjorts med uppgift om datum för kontrollen, resultatet av kontrollen och förfallomånad enligt 10 kap. 22§ (sid. 117).

Om kontrollorganet bedömt att en trycksatt anordning inte uppfyller kraven i 18§ första stycket ska det snarast sända intyget till arbetsgivaren och Arbetsmiljöverket. Arbetsgivaren ska då i sin tur informera andra yrkesmässiga verksamhetsutövare som använder den trycksatta anordningen.

14 Kontrollorgan

Kontroll av sodapanna enligt avsnitten 9-11 ovan (10 kap. i föreskriften) ska utföras av kontrollorgan som ackrediterats för sådan kontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93, eller den som uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land i Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller Turkiet (10 kap. 43§, sid. 125).

För att få utföra återkommande kontroll i form av in- och utvändig undersökning av rörledningar eller funktionskontroll av säkerhetsutrustning ska kontrollorganet vara ett kontrollorgan av typ A (helt fristående från den egna organisationen) eller typ B (fristående kontrollavdelning inom den egna organisationen).

För övriga kontroller ska kontrollorganet vara ett kontrollorgan av typ A. För samtliga kontroller gäller att Kontrollorganet är behörigt för respektive kontrollmoment (10 kap. 44§, sid. 126 resp. 10 kap. 47§, sid. 127).

14.1 Bevarande av dokument

Kontrollorganet ska bevara dokumentation från återkommande kontroll till dess att ett år gått sedan nästa återkommande kontroll. Dokumentation från första kontroll och revisionskontroll ska bevaras i tio år (10 kap. 46§, sid. 126).

Bruket bör bevara samtlig tillverknings- och kontrolldokumentation för framtida bruk.

15 Sanktionsavgifter

I föreskriften anges sanktionsavgifter för den som avviker från föreskrivna åtgärder (10 kap. 8§, sid. 108).

16 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

- Författningen AFS 2023:11 trädde i kraft den 1 januari 2025.
- Genom denna författning upphävdes Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2017:3) om användning och kontroll av trycksatta anordningar samt Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2016:1) om tryckbärande anordningar.
- Bestämmelserna om journal förblir som tidigare.
- För övervakning av sodapannor började de tidigare bestämmelserna om certifiering av sodahusoperatör i 10 kap. 30§ första stycket (sid. 120) gälla tre år efter att AFS 2017:3 i dessa föreskrifter trätt i kraft och upphävdes genom AFS 2024:4 den 1 jan. 2025.
- Bestämmelserna om första kontroll gäller inte för anordningar som tagits i bruk innan föreskriften trädde ikraft.
- In- och utvändig undersökning respektive driftprov vid återkommande kontroll av trycksatta anordningar som besiktigas enligt de upphävda bestämmelserna ska senast ha kontrollerats innan gällande intervall enligt de upphävda reglerna löpt ut. I

samband med den då första återkommande in- och utvändiga undersökningen ska även ett driftprov utföras enligt de nya föreskrifterna.

- Anordningar som inte tidigare omfattats av krav på återkommande besiktning, men som kommer att omfattas av sådana krav enligt de nya föreskrifterna ska genomgå en återkommande kontroll senast tre år efter att dessa föreskrifter träder i kraft.

17 Tillämpning av denna Rekommendation

Denna Rekommendation är skriven för att underlätta för sulfatfabrikerna att i sin planering följa gällande Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Den återger tillämpliga delar av Arbetsmiljöverkets föreskrift AFS 2023:11 ”Arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning” utvalda för tillämpning på sodapannor och AFS 2023:9 ”Produkter – stegar och ställningar...”. Andra trycksatta utrustningar kan vara underkastade andra krav och där hänvisas till föreskriften.

Skulle tolkningstvist uppstå mellan Rekommendationens text och föreskriften så är det föreskriftens version som gäller. Innehållet är i stora delar hämtat från föreskriftstexten och anpassat till tillämpningsområdet.